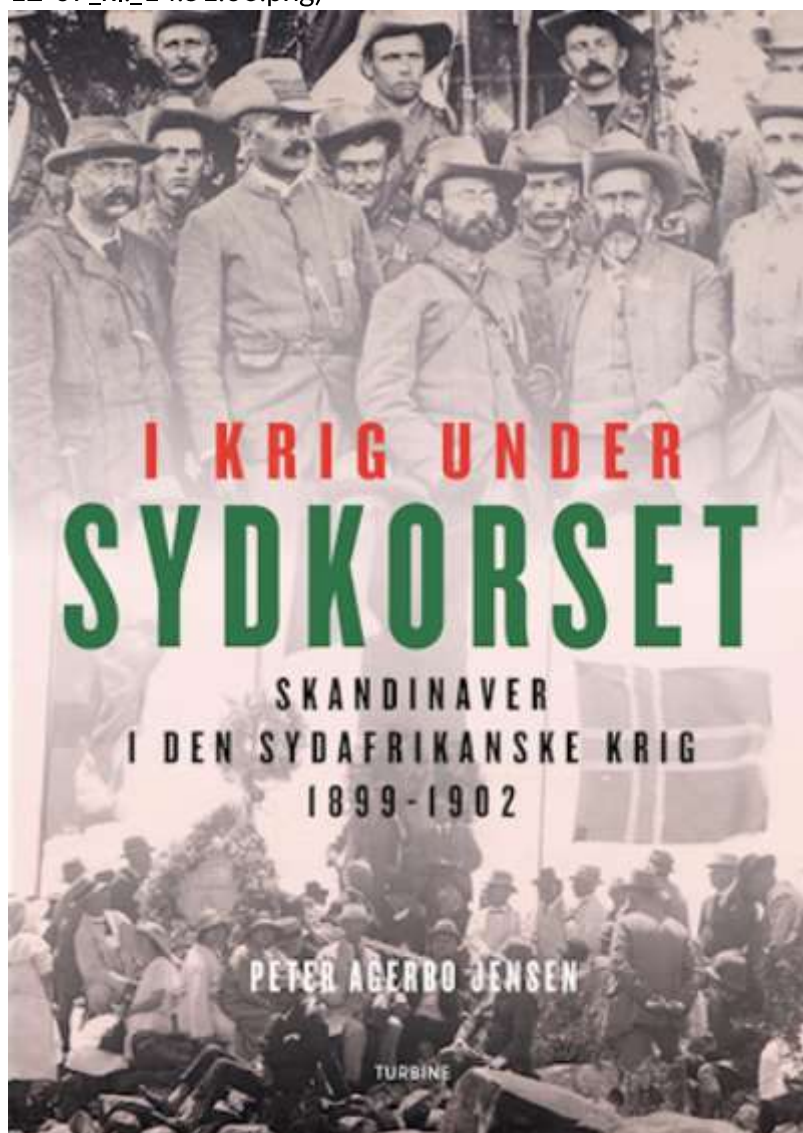

I krig under Sydkorset. Skandinaver i den Sydafrikanske krig 1899- 1902.

(https://mail.krigsvidenskab.dk/~krigsvid/application/files/1217/0195/7440/Skaermbillede_2023-12-07_kl_14.51.06.png)

(https://mail.krigsvidenskab.dk/~krigsvid/application/files/1217/0195/7440/Skaermbillede_2023-12-07_kl_14.51.06.png)

()

Forfatter: Peter Agerbo Jensen

Forlag: Turbine.

Antal sider: 320 sider; Illustreret.

Pris: 349,95 kr.

Anmeldt af: Simon Papousek.

Rating: 3/5

...

I perioden 1899 til 1902 udkæmpedes der en række krige i det nuværende Sydafrika, under ét også kendt som Boerkrigene. Sydafrika bestod dengang af en række mindre lande – blandt andre Oranje Fristaten, Transvaal, Natal og Kapkolonien. De omkringliggende lande var Rhodesia, Swaziland, Portugisisk Østafrika og Tysk Sydvestafrika. Med andre ord vidnede regionen om europæisk indflydelse og kolonier. Transvaal og Oranje Fristaten blev grundlagt i midten af 1800-tallet af Boerne, udvandrere fra primært Holland og etablerede sig i to republikker.

Den britiske finansmand og politiker Cecil John Rhodes blev Kapkoloniens premierminister og havde nu mulighed for at udvide sit allerede voksende finansimperium. I tiden op til sin indtræden i 1890 som premierminister, havde Rhodes opkøbt miner, aviser, etablerede handelssammenslutninger og havde det nødvendige netværk, for at kunne blive ved med at udvide sine interesser. En af hans ambitioner blev, at binde Ægypten i nord sammen med Kapkolonien i syd og på den måde danne en britisk koloni-akse, som skar sig ned gennem Afrika. Bestræbelserne gik for så vidt fint nok for Rhodes, som planmæssigt fik udvidet sine interesser, hvad angår regionen syd på, men de to Boerrepublikker så ikke sig selv som en del af planen. Rhodes minedrift kaldte på arbejdskraft og et tæt samarbejde med de to Boerrepublikker. Men Transvaal var mistroiske over for briterne, og var ikke indstillet på at dele sin minedrift med andre. Briterne og navnlig Rhodes forsøgte sig at kuppe sig til indflydelse. Forsøget mislykkedes og bandt blot Transvaal tættere på det ligeså mistroiske Oranje Fristaten. Briterne havde nu to republikker, som skulle bekæmpes på anden vis end gennem diplomatiet. Rygterne og fortællingerne om briternes kupforsøg spredte sig i hele regionen og flere og flere udtrykte åbent deres støtte til boerne. I regionen nød Transvaal ligeledes støtte fra Tysk Sydvestafrika, som briterne ellers havde forsøgt at holde uden for indflydelse. Banen var efterhånden kridtet op til andet end politiske forhandlinger om minedrift og nu også spørgsmål om statsborgerskab og dermed stemmeret. Trods forhandlingsforsøg var krig efterhånden så tæt, som man kunne frygte. Og da briterne nægtede at trække sine styrker tilbage fra grænsen til både Transvaal og Oranje Fristaten, brød krigen ud.

I krig under Sydkorset beskrives de skandinaver, der blev organiseret i et skandinavisk korps og som kæmpede mod briterne. Godt 4000 skandinaver boede i hele det nuværende Sydafrika. Af disse var 1249 af dansk oprindelse. I alt 2500 udenlandske frivillige deltog på Boernes side mod briterne, hvoraf 200 var skandinaver. Det Skandinaviske Korps var en yderst disciplineret styrke og veludrustet med blandt andet uniformer. Overfor havde boernes mere uofficielle guerilla-lignende udrustning. Boerkrigen beskrives af forfatteren Peter Agerbo Jensen som inddelt i fire faser. De tre første var karakteriseret ved regulær krigsførelse, mens den fjerde og sidste fase mere var præget af guerillakampe.

Skandinavernes deltagelse i Boerkrigen beskrives gennem en forholdsvis skarp inddeling. Først og fremmest skildres deltagelsen i selve krigen med slagene som det naturlige samlingspunkt for fortællingen. Men der er også fortællinger om ambulancetjeneste, politi og fanger. Sidstnævnte er yderligere inddelt i dem der opholdt sig i krigsfangelejr, såsom Ceylon og Bermuda. Dertil de civile kvinder, børn og mænd, som blev indsat i de engelske koncentrationslejr. Dette skal ikke forveksles med nazisternes lejr. Englænderne ønskede at forhindre boernes deres logistik, hvad angår transport, kommunikation og generel hjælp. Samtidig med interneringen nedbrændtes gårde og husdyr blev slået ned af englænderne i bestræbelserne på at nedkæmpe og begrænse boernes militære indsats. De horrible levevilkår i koncentrationslejrene beskrives og heriblandt, hvordan englænderne begrænsede mædrationen og medicin for de familier, hvis mænd var aktive hos boerne.

Bogen fortæller primært historien om de skandinaver, der deltog i Boerkrigen og bliver dermed mere slægtshistorie end militærhistorie. Agerbo Jensen går ret systematisk frem, hvor alle identificerede skandinaver i krigstjeneste hos boerne beskrives, akkompagneret af et godt billedvalg samt udvalg af kort. Uanset hvor meget eller hvor lidt han har fundet, får disse mennesker et liv i bogen. Derudover beskrives, hvorledes mindet om skandinaverne opretholdes, blandt andet med monumenter i Sydafrika.

Forfatteren afslutter sin bog med lister over de identificerede skandinaver som et bilag samt en gennemgang af den tilgængelige litteratur og kildemateriale, han har opsnuset.